

Riktlinjer

Diarienummer
KF2022-202

Riktlinjer för utsläpp till avlopp från fordonstvättar

Antagen av Ledningsgruppen 2022-02-17
Käppalaförbundet

Innehållsförteckning

1. Käppalaförbundets riktlinjer för miljöfarlig verksamhet _____	3
2. Definition av anläggningstyp _____	4
3. Riktvärden för utsläpp till avlopp _____	4
4. Provtagning _____	5
5. Däcktvätt _____	5
6. Egenkontroll och skötsel av anläggningen _____	6
7. Kemikalieförteckning _____	6
8. Bilaga 1 – Krav på miljöskyddsåtgärder vid bilvårdsanläggningar _____	7
9. Bilaga 2 – Provtagnings- och rapporteringsanvisningar för fordonstvättar _____	10
10. Bilaga 3 – Information om privata garage och bilvård _____	11

1. Käppalaförbundets riktlinjer för miljöfarlig verksamhet

Avloppsreningsverkens processer är byggda för att i första hand behandla spillvatten från hushåll. För att verksamheter ska få avleda processvatten till Käppalaverket får vattnet inte vara smutsigare eller innehålla andra ämnen än spillvatten från hushåll. Käppalaverket tar emot processvatten från verksamheter och industrier, så länge vattnet inte skadar eller stör ledningsnätet, avloppsreningsverket, vårt slam eller hav. Självklart får det inte heller orsaka hälsorisker för våra medarbetare. Inkommande vatten till Käppalaverket får inte vara för rent så att processerna i verket inte har någon reningseffekt.

Det är Käppalaförbundet som avgör om processvatten från verksamheter får anslutas till Käppalaverket, detta regleras av förbundsordningen (www.kappala.se). Käppalaförbundet grundar sitt beslut om tillåten avloppskvalitet på Käppalaförbundets miljötillstånd, Lagen om allmänna vattentjänster, avfallsförordning, Revaq, EU:s vattendirektiv och kemikalieförordningen REACH med flera.

Ett tillstånd för verksamheten enligt miljöbalken utgör inget skydd från VA-huvudmannens krav på tillåten avloppskvalitet. Otillåtet utsläpp är ett miljöbrott och vid misstanke upprättas polisanmälan.

På avloppsreningsverken kallar vi det för uppströmsarbete att förhindra att miljögifter kommer in i avloppssystemen. Mer info om Käppalaförbundets uppströmsarbete finns att läsa på www.kappala.se.

För att minska utsläppen av olja och metaller från fordonstvättar till avloppsnätet och efterföljande recipient har Käppalaförbundet tagit fram dessa riktlinjer i samråd med bland annat Stockholm Vatten AB. Många tvättanläggningar i Stockholmsområdet är endast utrustade med avskiljarsystem, d.v.s. slam- och oljeavskiljare utan kompletterande rening. Avskiljarna fungerar ofta bristfälligt p.g.a. låg kapacitet och/eller dålig skötsel. Som vägledning vid val av avskiljare, se den europeiska standarden SS-EN 858-2.

2. Definition av anläggningstyp

Utifrån de krav som ställs i dessa riktlinjer indelas fordonstvättarna efter antal tvättar i stora, små eller övriga anläggningar.

Stora anläggningar: Anläggningar som tvättar fler än 5 000 personbilar alternativt fler än 1 000 lastbilar, bussar eller andra vägfordon per år. Innan en sådan anläggning startas ska anmälan göras till miljökontoret i kommunen.

Små anläggningar: Anläggningar som tvättar mellan 1 000–5 000 personbilar alternativt 200–1 000 lastbilar, bussar eller andra vägfordon per år.

Övriga anläggningar: Anläggningar som tvättar färre än 1000 personbilar alternativt 200 lastbilar, bussar eller andra vägfordon per år.

3. Riktvärden för utsläpp till avlopp

Föroreningsmängderna per tvättat fordon bör i genomsnitt, under de mest belastade månaderna, inte överstiga riktvärdena i tabell 1. För samtliga anläggningar gäller riktvärdena i tabell 1 samt bilaga 1 ”Krav på miljöskyddsåtgärder vid bilvårdsanläggningar”.

Tabell 1. Maximal mängd förorening per tvättat fordon.

Analysparameter	Personbil	Lastbil, buss eller annat vägfordon
Samlingsparameter: Bly, krom, nickel	5 mg/fordon	15 mg/fordon
Kadmium	0,10 mg/fordon	0,30 mg/fordon
Zink	50 mg/fordon	150 mg/fordon
Cu	30 mg/fordon	90 mg/fordon
Oljeindex	2,5 g/fordon	7,5 g/fordon

Dessutom gäller att:

- Lämplig provtagningspunkt för automatisk provtagning på utgående vatten ska finnas.
- Tvättanläggningen får inte användas då reningsanläggningen inte fungerar. Bräddavlopp får inte förekomma. Vid haveri ska tvätten stängas.
- Fordonstvätten ska utrustas med en separat vattenmätare för att möjliggöra en uträkning av vattenförbrukningen per fordon.
- Avloppsvatten från eventuell Gör-det-själv-hall ska avledas till fordonstvättens reningsanläggning.

Hänsyn bör tas till framtida utrymmesbehov för ytterligare reningsutrustning.

4. Provtagning

Käppalaförbundet ställer krav på att det vid **stora anläggningar** tas minst två veckosamlingsprover under vinterhalvåret (november–april).

Vid **små anläggningar** tas minst ett dygnessamlingsprov under vinterhalvåret (november–april).

Övriga anläggningar behöver endast genomföra provtagning efter begäran från kommunal tillsynsmyndighet eller VA-kontor.

Provtagningen är nödvändig för att få rimlig kunskap om anläggningens utsläpp till avloppsnätet. Provtagningsresultaten kommer att ligga till grund för bedömning av om respektive biltvättanläggning klarat gällande riktvärden. Ett dåligt resultat kan innebära krav på kompletterande rening.

Senast den 31 maj ska resultaten från provtagningarna redovisas till Käppalaförbundet (kappala@kappala.se) samt kommunens miljökontor. Detaljer om hur provtagningen ska gå till och hur den ska rapporteras beskrivs i bilaga 2 ”Provtagnings- och rapporteringsanvisningar för fordonstvätt”.

5. Däcktvätt

Tvättvatten från däcktvätt ska alltid passera slam- och oljeavskiljare innan utsläpp till spillvattennätet. Vid tvätt av mer än 4 000 däck/år ska kompletterande rening tillämpas innan vattnet avleds till slam- och oljeavskiljaren. Exempel på kompletterande rening kan vara fällning med efterföljande sedimentation eller motsvarande. Om ovanstående krav inte uppfylls ska vattnet omhändertas av godkänd avfallsmottagare.

6. Egenkontroll och skötsel av anläggningen

Miljöbalken ställer krav på egenkontroll hos verksamhetsutövare och den som driver en anläggning för fordonstvätt ska ha kunskap om hur anläggningen påverkar miljön. För att skador och olägenheter för människors hälsa och miljön ska kunna förebyggas ska det finnas skötselrutiner för anläggningen och ansvarsfördelningen ska vara tydlig. Skötseln ska dokumenteras och dokumentationen ska finnas tillgänglig på anläggningen.

7. Kemikalieförteckning

De företag som bedriver miljöfarlig verksamhet är skyldiga att upprätta en kemikalieförteckning. Kemikalieförteckningen ska utgöra en grund för arbetet med att ersätta hälso- o miljöfarliga kemikalier med mindre farliga. Förteckningen ska innehålla den kemiska produktens namn, årlig förbrukning, till vad produkten används och i vilka sammanhang, information om produktens och dess nedbrytningsprodukters miljöfarlighet samt dess klassificering vad gäller hälso- och miljöegenskaper.

Företag som är anslutna till Revaqcertifierade reningsverk, som Käppalaverket, måste ha en utökad kemikalieförteckning. Där ska användning av utfasningsämnen (enligt Kemikalieinspektionens Prioverktyg) och dess utsläppsvägar, till exempel till luft och vatten, redovisas. Även användning av prioriterade ämnen enligt ramdirektivet för vatten och de ämnen som finns på Chemsec:s SIN-list ska redovisas. Käppalaförbundet kan komma att begära in denna förteckning för att undersöka vilka kemikalier som förekommer i upptagningsområdet.

8. Bilaga 1 – Krav på miljöskyddsåtgärder vid bilvårdsanläggningar

Till bilvårdsanläggningar räknas biltvättanläggningar, bensinstationer, GDS-anläggningar (Gör-Det-Själv-anläggningar), bilverkstäder, rostskyddsanläggningar, bilplåtverkstäder, billackeringsanläggningar med flera som har någon anknytning till bilvård.

- Alla bilvårdsanläggningar ska vara utrustade med avskiljarsystem, det vill säga slam- och oljeavskiljare. Alternativt ska lokalerna vara avloppslösa. För fordonstvättar gäller även riktvärdena för utsläpp till avlopp i tabell 1 i Käppalaförbundets riktlinjer för utsläpp till avlopp från fordonstvättar.
- I verkstäder med slam- och oljeavskiljare utan koalescensfilter¹ där även tvätt av fordon förekommer ska verkstadsdelen vara avloppslös, alternativt ska tvätten ha separat oljeavskiljare.
- I verkstäder med slam- och oljeavskiljare med koalescensfilter där även tvätt av fordon förekommer kan verkstadsdelens och tvättens oljeavskiljare vara gemensam.
- Garage ska i första hand sakna golvbrunn för att förhindra att uppkommet smältvatten avleds till spillvattennätet. Om spolmöjlighet/tappkran finns eller om mycket stora mängder smältvatten kan uppstå ska det vara utrustat med slam- och oljeavskiljare. VA-huvudmannen i respektive kommun avgör om koppling till spillvattennätet får finnas.
- Tömning av hela slam- och oljeavskiljaren, det vill säga olja, slam och vatten, ska ske minst 2 gånger varje år, alternativt när 50 % av slamvolymen eller 80 % av lagringskapaciteten för olja är fylld. Efter tömning ska avskiljaren återfyllas med vatten för att avskiljaren ska fungera som det är tänkt. Vid toppsugning ska även slamnivån kontrolleras eftersom den har inverkan på avskiljarens funktion. Bedömning om förändrad tömningsfrekvens kan ske i det enskilda fallet. Tömningskontrakt ska tecknas med godkänd entreprenör².
- Larm ska finnas till slam- och oljeavskiljaren (både optiskt och akustiskt). Larmet ska kontrolleras varje månad.

¹ Lameller, rörfilter eller porösa filterdukar utgör ytor där mycket små oljedroppar kommer i kontakt med varandra och smälter samman till större droppar som snabbare stiger till ytan.

² Tömningskontrakt innebär att man skriftligen gör ett avtal om tömning av slam- och oljeavskiljaren med en tömningsentreprenör som är godkänd av länsstyrelsen att transportera farligt avfall.

- Slam- och oljeavskiljarsystemet ska besiktas minst vart femte år av behörig personal enligt SS EN 858–2. Utgående vatten till spillvattennätet från slam- och oljeavskiljare/reningsanläggning får maximalt innehålla 50 mg olja per liter mätt som oljeindex. En rätt dimensionerad oljeavskiljare klass 1 ska minst klara att rena till den nivån.
- Vid nybyggnation av tankstationer/bensinstationer ska det i första hand inte finnas någon koppling mellan spillzon, tanköar, distributionsytor och påfyllningsplatser till det kommunala spillvattennätet.

Vid befintliga anläggningar ska tanköar och distributionsytor vara försedda med tak och plattan skall utgöras av tätt material samt luta mot ränna eller brunn. Omgivande ytor får inte luta mot spillzonen. Om avloppsvattnet leds till spillvattennätet ska det gå via slam- och oljeavskiljare.

- Vid nybyggnation av tankstation för diesel (ej takförsedd) ska det i första hand inte finnas någon koppling till spillvattennätet från spillplattan.

Om en befintlig tankstation eller påfyllningsplats/lossningsplats av drivmedel, av praktiska skäl inte kan ha tak, ska spillzonen vara väl avgränsad. Spillzonens storlek ska dimensioneras efter MSB:s och tillstånds-/tillsynsmyndighetens krav och rekommendationer. Omgivande ytor får inte luta mot spillplattan. Avloppsvattnet kan ledas via avskiljarsystem till spillvattennätet.

- Vatten från detalj- och invändig motortvätt får inte avledas till avskiljarsystemet utan ska tas om hand som farligt avfall. Utvändig motortvätt är acceptabel om de kemikalier som används inte påverkar efterföljande reningssteg. En förutsättning för att utvändig motortvätt ska få utföras är även att verksamheten klarar gränserna för tillåtna utsläpp i tabell 1, Riktlinjer för utsläpp till avlopp från fordonstvättar³.
- Oljefat och övriga kemikalier ska vara invallade eller placerade i lokal där läckage inte kan nå avloppet. Invallningen ska kunna rymma den största behållarens volym + 10 % av övriga behållares volym.
- Golvavlopp i smörjgrop, under fordonslyft, eller på annan uppställningsplats avsedd för reparation av fordon ska vara anslutet till spilloljetank, alt. sättas igen. Förbindelse till spill/dagvattennät får inte finnas.
- Använd kylarglykol får inte tillföras avloppsnätet på grund av sin giftighet mot mikroorganismerna vid avloppsreningsverket.

³ Med utvändig motortvätt menas exempelvis öppnande av motorhuv och ytlig avspolning av motordelar. I samband med detta får endast godkända kemikalier användas.

- Produkter som används vid biltvätt ska antingen uppfylla kraven för miljömärkning med Svanen, Bra miljöval eller EU-blomman samt vara självspaltande (vilket innebär att de inte bildar mikroemulsioner) alternativt ingå i Kemikaliesvepets listor över godkända fordonstvättmedel eller särskilda avfettningsmedel (www.naturskyddsforeningen.se/kemikaliesvepet).
- Eventuell yta för avfettning innan fordonstvätt (både manuell och automattvätt) ska vara hårdgjord och under tak för att förhindra att regnvatten når spillvattennätet. Brunnarna leds till tvättens interna reningsverk.
- Säkerhetsdatablad för kemiska produkter ska finnas på anläggningen.
- Verkstadsgolv ska i första hand torrstädas (sopning, dammsugning). Om verkstadsgolvet behöver skuras ska skurvattnet samlas upp och renas innan det leds till avloppet, alternativt tas omhand för rening externt. Detta i enlighet med Käppalaförbundets riktlinjer för rengöring av verkstadsgolv (www.kappala.se/hjalp-oss-och-miljon/riktlinjer-for-foretag-och-industrier).

9. Bilaga 2 – Provtagnings- och rapporteringsanvisningar för fordonstvättar

Provtagningen ska ske enligt följande:

Provtagning ska ske med automatisk provtagare på utgående behandlat tvättvatten. Provtagning ska genomföras flödesproportionellt eller tidsstyrt under den tid vatten lämnar anläggningen (vid tidsstyrning väljer man tvättanläggningens öppettider och prov ska uttas minst var 15:e minut). Proverna ska tas av behörig provtagare (enligt SNFS 1990:11, MS: 29, bilaga 1). Vid provtagningstillfället ska tvätten vara i gång som vanligt och ingen rengöring av tvätthallen får ske då detta kan påverka resultatet. **Provtagning ska ske tidigast tre veckor efter tömning av slam- och oljeavskiljare.**

En ritning över anläggningen med korrekt provtagningspunkt tydligt angivet ska förvaras på anläggningen.

För **stora anläggningar** ska veckosamlingsprov tas ut två olika månader under vinterhalvåret (november–april), dock ej två på varandra följande veckor. Med veckosamlingsprov menas provtagning under sju dygn i följd. Vid ena provtagnings-tillfället analyseras endast metaller (bly, kadmium, nickel, krom, zink samt koppar). Vid det andra tas ett samlingsprov för metallanalys ut över sex dygn samt ett dygnssamlingsprov för analys av oljeindex det resterande dygnet.

För **små anläggningar** ska minst ett dygnssamlingsprov tas ut under vinterhalvåret (november–april). Med dygnssamlingsprov menas provtagning under ett dygn. Samma metaller ska analyseras som vid veckosamlingsprov samt analys för oljeindex (se punkten ovan).

Resultaten ska sammanställas i en rapport som **senast den 31 maj varje år redovisas till Käppalaförbundet** med kopia till kommunens miljökontor.

Rapporten ska innehålla följande uppgifter:

- Beskrivning av provtagningsförfarandet, bl.a. ska framgå vem som utförde provtagningen och när, flödesproportionell eller tidsstyrd, samt provtagningspunktens placering.
- En redovisning av ovanstående metaller samt olja mätt som mängd per tvättat fordon. Det ska tydligt framgå om utsläppen överskrider Käppalas ”Riktlinjer för utsläpp till avlopp från fordonstvättar” samt förslag till ev. åtgärder. Resp. provtagningsomgång redovisas separat.
- Kopia på analysprotokollen.
- Antal tvättade fordon samt vattenförbrukning vid provtagningstillfällena.
- Antal tvättade fordon per år.
- Senaste datum för tömning av oljeavskiljare före resp. provtagningstillfälle.
- Ansvarig person på anläggningen.

10. Bilaga 3 – Information om privata garage och bilvård

För att minska utsläppen av olja och metaller till avloppsnätet och efterföljande recipient har Käppalaförbundet tagit fram dessa råd i samråd med förbundets medlemskommuner. Det är viktigt att både det renade avloppsvatten som släpps ut från avloppsreningsverket och det slam som bildas under reningen innehåller så låga halter av miljöskadliga ämnen som möjligt. Ett sätt att klara detta är att minska utsläppsmängderna av sådana ämnen från olika källor i samhället. Tvättvatten från bilar innehåller tungmetaller, olja och andra föroreningar.

Garage

Privata garage som nyuppförs och som har plats för ett fåtal fordon ska i första hand inte ha golvbrunn. Eftersom fordon ska tvättas hos fordonstvättar med extra reningssteg finns det ingen anledning för garage att ha golvavlopp kopplat till det kommunala spillvattennätet. Smältvatten som uppkommer i garaget ska inte avledas till spillvattennätet eftersom det inte innehåller några behandlingsbara näringsämnen. Det finns också en risk att dagvatten kan tränga in i källaren/garaget vid kraftigt regn.

Garage ska i första hand torrstädas genom sopning. Är det blött kan man skrapa ut vatten och grus. Skurvatten som uppstår i garage ska inte hällas ut i avloppet på grund av dess metallinnehåll.

Fordonstvätt

Det bästa för miljön är att tvätta bilen i en automattvätt eller för hand på en tvättplats/GDS-hall vid en fordonstvätt. Tvättvattnet från fordonstvättarna renas genom en slam- och oljeavskiljare samt ytterligare ett reningssteg innan det avleds till avloppsreningsverket.

Undvik att tvätta bilen på gatan eller annan asfalterad yta där vattnet rinner ner i en dagvattenbrunn. Vattnet rinner då ut i sjöar och vattendrag direkt utan att renas.

Att tänka på när man tvättar bilen

Använd så lite avfettning som möjligt. Använd miljömärkta produkter för rengöring av bilen. Så kallade mikroemulsioner⁴ ska inte användas i GDS-hallar eller andra tvättplatser eftersom dessa medel gör att oljan inte kan separera från tvättvattnet. Vaxa bilen några gånger per år, så blir den inte lika smutsig. Lämna använd motorolja och glykol till en miljöstation! Dessa ämnen är skadliga för naturen och för mikroorganismerna i avloppsreningsverket.

Käppalaförbundet

Box 3095

181 03 Lidingö

Telefon 08-766 67 00

www.kappala.se

⁴ En mikroemulsion består av mycket små oljedroppar i ett stabilt system, vilket gör att oljan inte kan separeras från vattnet i oljeavskiljaren utan följer med ut till avloppsreningsverket.